Број 77. У Новом Саду у суботу 5. априла 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Румуни у процепу.

Будимпешта, 1. (14.) априла.

I.

Туга нас спопада када помислимо на онај део Румуна, који су с нама једне вере. Јер ми у љубави и оданости према вери православној бранисмо их увек. Чак их је у далеком Ердељу бранила српска црква од пропасти. Још за доба Ђорђа Ракоција и Михајла Апафија, Срби су били који су за њих знали чак и страдати.

Да споменемо само дичнога Саву, који онде митрополит беше друге половине 17. столећа, који је знао српски и мушки стати на бранич и према тада свемоћној калвинској најезди, којој на челу стајаше свирепи калвински владика (суперинтеадент) Михајло Тофеји. Па и овај Србин, митрополит Сава, како ли грдно прође међу једновернима али превртљивим Румунима! Подручни протопрезвитери влашки свргоше га са митрополитске столице, дадоше га бацити у тамницу и батинама тући, од чега је кукавни мученик Србин и умро.

Но још веће пожртвовање према Румунима показује српска црква при крају 17. и почетком 18. столећа. Тада је моћ српске цркве, након велике сеобе од 1690., под Арсенијем Чарнојевићем, Исајијем Ђаковићем Мудрим итд. била врло јака, а румунска се црква налазила у својем ништавилу.

У то доба потпао беше и Ердељ Хабсбурговићима и Румуни тражише, да би њихову цркву правно изједначили са осталим црквама у држави. Али се њима одговорило, да њихова црква не спада у законом признате цркве, те нека пређу бар на унију. И тадашњи њихов митрополит Теофил сместа одржи са својим свећенством синод, на којем и закључише, да приме унију. Тај синод је крајем 17. столећа под наследником Теофиловим, митрополитом Атанасијем настављен и довршен на два велика збора, на којима сви румунски протопрезвитери и свећеници рекоше: амин.

И ту би било дакле православљу међу Румунима краја, да српски митрополит не посла онамо Никанора Мелентијевића и калуђера Висаријона, који пуни пожртвовања стадоше Румуне враћати православљу, — да дакле у опће не беше српске цркве, да их под своје окриље прими. Па то све, ето, морамо ми сада да испаштамо.

Почетком 60-тих година прошлога столећа Румуни се цепају од нас. Под нашим окриљем и нашом материнском бригом поткрепљени оснивају засебну митрополију. Ми њима дајемо 350.000 фор. готовановца и толике цркве и сесије — само да сестринска црква не стоји као и божјак на овоме свету! А они сада потежу небројене надница противу нас, међу руке своје на манастир Ходош, славну задужбину дичних Србаља браће Јакшића, па онда се полакомили још и на друге наше најбогатије манастире у Банату, даље на родољубиву српску оставштину Јована и Марије Трандафил. Бог те пита каквим се све још дрвљем и камењем не служе против нас, само да би и последњу кошуљу здерали са нас.

Нарочито се намерише на манастир Ходош. Митрополит њихов и владике њихове не жале никакових трошкова, никакових жртава, само да што спремнији изађу на мегдан, само да Срби не дођу до своје узорите задужбине браће Јакшића. *Професора овдашњега др. Ђорђа Алексића кроз читаве две године издржавају заједно са тројицом писара, с својем руху и круху, да би ови у овдашњој земаљској архиви као и у бечкој царској државној и дворској архиви тражили и прибирали материјал за ту парницу, од које они неминовно почињу да стрепе.*

Ал не лези враже. И Срби као да већ хоће једном да стресу са себе стару своју заблуду и вековни нехај свој, те зађоше и они по бечким и будимпештанским архивама преврћући књиге инђијеле и повеље цароставне, да се види: чији ли је Ходош! Па чим Румуни и то намирисаше — јер они добро прате сваки наш корак — а они посумњаше зар у дојакошњу ка квоћу и поузданост Алексићевих података: те шаљу сада на поприште — вијалиште новога јунака од мегдана.

Од прошле среде овамо никао је у овдашњој земаљској архиви главом Августин Хамжја, садашњи архимандрит несретне нам задужбине Јакшића. Заметнуо се и запрегао се главом он, сваког боговетног дана међу големе хрпе пожутелих старих књижурина и прашњавих рукописа, па све хуче и таре знoј са чела усијана, позивајући у помоћ цвикер и увеличавајуће стакло, што и у извор води налази тушта живих бића — само да би нашао оно, што жив наћи неће!

А шта ли то тражи овај нови историк румунски?

Чудом ћете се зачудити, прекрстићете се, што 'но реч, левом руком, кад вам то будем казао. Ни мање ни више, него хоће да докаже црно на белом као да браће Јакшића никад и не беше под овим небом, или ако их на несрећу румунску и беше, а оно бар да никада и не видеше ни Арада ни Јеноопоља, нити оног равног поља крај Мориша, гдено се поносно издиже звоник манастира Ходоша, који Србина путника онуда са својим грбом под врхом још увек тако дивно сећа на ону кулу Небојшу браће Јакшића, која се у нашим народним песмама спомиње.

И сам простодушни слепи народни гуслар српски, више знаде него овај историчар румунски, па ма богодане очи своје још и јачим цвикером наоружао. Ако у опће не зна, да је било браће Јакшића на свету, и да су се они још године 1465. са много — до петдесет — хиљада Срба доселили из своје дотадање несретне отаџбине Србије, коју је некрст Турчин силно притиснуо био, у крајеве поред Мориша, у тадању чанадску и арадску жупанију, да су у тадањој тврђави својој Нађлаку имали сјајне господске дворе, да су са јунаштва и господства својег на далеко били чувени и виђени, на толико, да су и у горди Будим у походе краљу одолазили, — ако дакле заиста од свега тога ништа не зна, што му као садањем ходош-

ПОДЛИСТАК.

ТРАЖИ СТАН.

Н. А. Лејкин.

Август. Око подне. Петроградске улице прашне, калдрмишу. Гомиле камења на све стране. Куће креče. Овде онде наслоњене мердевине; на скелама раде зидари. Варош се жури, да се што лепше обуче, док није дошао септембар. Тражи се стан за зиму.

На Сагородном Проспекту од куће до куће иде један господин и госпођа. Стадоше код капије, на којој, уз разне фирме, стоји брашном прилепљена цедуља: »Овде се једна соба издаје«, »Овде има више станова са водоводом на издају« и т. д. Кад је господин проучио, шта му цедуља каже, а он притисну звонце, које је било уз натпис: »Послужитељ«. Господин зазвони једанпут, другипут, па и трећи пут; чује се како жица зуји, ал нико не излази. На ћошку седи извошчик, задимио цигару увијену у папир од новина, па пљуцка.

— Бадава звоните господине, звонце се још пролетос откинуло, — рече. — Боље ће бити да закуцате код послужитеља. Собица му је ту дворишту на десно.

— Па што не рече, пре драгане мој? Седиш ту и гледаш, како већ неких пет минута звоним, па не велиш ништа — рече му господин.

— Па то је из лењости! На овој врућини не говори радо човек! Него само закуцајте код послужитеља.

Господин и госпођа улазе у двориште, траже, али ни лево ни десно не виде ништа; двориште узано и мрачно.

— Послужитељу, послужитељу! — виче господин из свег грла.

На прозорима се појавише женске главе.

— Где је послужитељев стан? — запита неку прсату жену, која се до пола истурила кроз прозор.

— Ено тамо до кујне за прање.

— Добро, добро, ал где је кујна за прање?

— Ту у прелазу. Идите само управо.

Господин и госпођа прођоше пролаз и напослетку опазе, таблицу, на којој пише: „послужитељ“. Господин отвара врата и погледа у подрум и виче становника ове пећине Појављује се један сањиви мужик, разбарушене косе, у картонској кошуљи и босоног.

— Тражите ли бабицу? — запита зевајући и теглећи се.

— Какву бабицу? Овде се издају станови! Имати четир собе?

— Не знам. То морате питати послужитеља.

— Па зар ниси ти то?

— Нисам.

— Па где је послужитељ?

— Зацело у стражњем дворишту сече дрва. Потражите га код ђубрењака.

Господин и госпођа иду у стражње двориште. Ђубрењак је ту и смрди до зла бога. Али од послужитеља ни трага. Два прљава детета се играју жмуре.

— Децо, нистели видили послужитеља?

— Којег тражите? Ивана или Данила?

— Нама је свеједно, ма који

— Иван је однео дрва у кујну за прање. Дојкиња пере рубље.

Дакле морају опет натраг у предње двориште. Нађоше и кујну за прање. Ту уз корито, псују и грде се праље, колико их грло носи.

— Послужитељу, послужитељу! — виче господин већ по трећи пут

— Шта се дереш? — нападну га праље.

— Видиш и сам, да није овде.

— Рекоше, да је овде.

— Био је ту, али је опет отишао.

— Куд је могао отићи? Знате ли ми рећи? Већ четврт часа како га тражимо!

— Погледајте ту у пивари у нашој кући, можда се тамо части.

Господин губи стрпљење.

— Та ово је да те Бог сачува! — виче, али ипак одлази у пивару.

Овде уз флашу пива, у картонској кошуљи седи мужик с кецељом.

— Јесили ти послужитељ из ове куће?

— Тако ће нешто бити. Тражители ме због коња?

— Не, тражим стан. Имати стан од четир собе?

— Имамо ми свакојаких станова — одговара слуга и мери питача од главе до пете. — Да нисте глумац?

— Не, нисам.

— Тако, тако, јер господар наш је заповедио, да глумцу не издајемо стан. Он је још староверац. »Нећу — вели — да ми погани-

ком архимандриту најмање можемо да верујемо, а он онда нека бар чује коју гусларску песму о Јакшићима. На пример ону, воја овако почиње:

Пошетао од Будима краљу,
А за њиме нигђе никог нема,
Осим један Јакшићу Тодоре.
Води Тодор вранца од мејдана,
На Тодору чудно одијело:
Вас у срми и у чистом злату.
— — — — — — — —

Ако ли пак архимандрит историчар то бож као озбиљни научењак не може и неће да верује томе нашем гуслару или ти народном предању, а он ће онда хтео-не хтео морати веровати бар оним „својиму колегама: правим научењацима историчарима, који нису ни Срби ни Румуни, који су у својим научним делима о прошлости горепоменутих крајева (у арадској и чанадској жупанији), те по томе и о Јакшићима писали, што зацело нису из прстију исписали, већ из несумњивих старих званичних списа поцрпели, од којих се на многима налази и власторучни краљевски потпис и печат. Нека завири у опширне повеснице арадске, чанадске и тамишке жупаније, или ако му је то много, а он онда нека бар узме и ма летимично пређе академску расправу дра Самуила Боровски-а, члана мађарске научне академије: „Повест нађлачког властелинства“ („A nagylaki uradalom története“), где у три четвртине исте расправе говори о славној прошлости породице Јакшића, како их је краљ Матија јако уважавао са њихова великога јунаштва, тако, да их је због тога у знак признања својег многим добрима обдаривао. Осим многих других доказа баш и из тих краљевских повеља, дакле најпоузданијих списа, даје се лепо и јасно видети, да је свемљиште, где се налази манастир Ходош и посед истога као и около тога на далеко још све припадало породици Јакшића све док није крајем 16. столећа изумрла. По томе, исти православни манастир, за који стручњаци кажу, да је још из 15. столећа (још и у званичном попису имовног стања истога манастира од 1785 г. се вели, да је манастир веома стари) нико други није могао саградити до ли Јакшићи. То сведочи и стари, али још добро очувани торањ манастирски, на којем се још дни данас лепо види властеоски грб породице Јакшића По свему томе и добро, које је манастир поседовао, а делом и данас поседује, нико други није могао дати до ли побожне спахије: православни Срби Јакшићи, — то је по претходном сигурно као црно на белом. Међу тим већ и на том путу смо, да за кратко време имамо у рукама и таквих доказа!

Јадно ће бити румунско поуздање и у самога архимандрита Хамжју, јер је Ходош српска задужбина браће Димитрија и Стевана Јакшића. Српска је то задужбина — и ако су је Румуни за време нехата нашега присвојили. Ал ћемо се скорим огледати на мегдану — па што Бог да и срећа јуначка!

Једна десетогодишњица.

Београд, 1. априла.

Краљ Александар је славио десетогодишњицу своје владавине. Намирила се равно деценија од знамените прво-априлске ноћи, у којој је краљ Александар започео серију државних удара. Судбина је, изгледа, наредила да се та десетгодишњица на онакав исти начин заврши, на какав је и почета. Има извесних фаталности, од којих није могуће ни отети се ни одбранити

Ова прослава није била толико помпезна, као што се могло очекивати. Отслужена је служба у дворској капели, — краљ Александар не иде више у саборну цркву, јер би му ваљало проћи преко Теразија, кроз своје „миле и верне поданике“, — и у вече на ручак позвати политичке ловане, који за те ручкове продају своју савест.

Од новина су се само владини органи, и под морање, сетили десетогодишњице и споменули је у чланцима, који су врхунац гадлука и лажи. Није вредно да вам казујем садржину тих чланака. Ви и сами можете погодити, шта су кадри написати људи, који краља Александра проглашују за најженијалнијега владара на свету, и сматрају, да је Србија тек од онога тренутка постала срећна земља, од како је краљ Александар почео да чини по њој, кад му што падне на памет.

Иначе је у јавноме мишљењу овај дан дочекан потпуно индиферентно. Ко би се још могао да радује и да прославља десетогодишњицу владавине, која је разорила унутрашњи живот Србије и од ње начинила позорницу свакојаких чуда и скандала? Народ српски у краљевини свако јако није овом приликом могао одушевљено клицати ономе, који је рујинирао јавни морал, довео до врхунца политику компромитовања и деградације јавних радника, отео му сва права и јавне слободе, осрамотио му цео понос, одузео му улогу, коју је имао у српскоме племену и начинио од њега једну пометену, збуњену и преплашену гомилу.

У осталом, какве су то тековине које би се могле истаћи?

Да ли што је за прошлих десет година краљ Александар равно четири пута потресао темеље државне?

Или што је два пут погазио заклетву?

Или што се једном приликом, кад му је претставник једне стране државе рекао, да ће му се кад тад осветити процедура, којом се он служи у својим односима према људима, — похвалио, како он и не жели ништа друго него, да сва у Србији компромитује и повуче по блату. Тада ће бити најсигурнији, да је он најјачи. А освете се ничије не боји. Je connais mon monde et je le déteste.

Можда што данас у Србији нема ни једног познатијег јавног човека, који би му веровао, јер је свакога обманув? Читава књига би се морала написати, кад би хтели да се поређају сви случајеви, у којима су готово сви српски политичари најпре употребљивани за најнепопуларније послове, па после бацани на улицу као старе хрње — ружени и псовани.

Или што са народом српским води континуелну борбу, сузбијајући и најскромније тежње за слободом, што је упропастио јавни морал, дискредитовао Србију пред Српством и Европом, начинио од ње један особити специмен од државе, за који нема дефиниције у државном праву.

Или што је у српску војску унео незадовољство, међу официре унео фаворизам и неправде, натерао генерале да се клањају потпоручницима и огласио рат свакој самосталности и независности међу старешинама војничким.

Или што је прву деценију своје владавине довршио крвавим догађајима, наређујући, да жандарми пуцају у гомилу незаштићене и ненаоружане омладине српске, која треба да прими у аманет и да у својим рукама понесе Таковску Заставу, коју краљ Александар тако често спомиње и ако ју је он готово поцепао?

Да станемо са ређањем! Историја наше земље за последњих десет година пуна је догађаја, који отварају најтамнију перспективу за будућност. У Србији је за сваког јасно као дан, да одговорност пада на краља Александра. Народ српски не може се одушевљавати ни његовом политиком ни његовим делима. Због тога и јесте његова десетгодишњица изазвала најтужније импресије и бацила јавно мишљење у бригу за будућност Србије.

ци станују у кући.« Молим сад ћу одмах.

Послужитељ брзо испије пиво и води закупника.

— Је ли високо?

— Није јако. Ако не рачунамо стан у подруму на четвртом спрату. Изволите!

— Ала је високо!

— Имамо ми и пети спрат, а на тавану седи један ципелар. Горе је, господине, много боље, чистији је ваздух. Молим овамо на стражње степенице, главне су затворене. Наши станови су чисти и лепи са водоводом.

И госпођа и господин почеше се центрати уз стражње степенице. Осећа се непријатан мирис. Овде онде стоје помијаре, и по њима пливају љуске од јајета, које од лимуна и друге таке лепе ствари. Врата од једне кујне широм отворена и густ дим од пржене каве јури на поље. Нека керина залаја и појури им у лице.

— Ухватите га, бојим га се! — виче госпођа.

— Не бојте се, госпоја, то је млад кер, не уједа. Шибе Велетка! Официрско псето. Момак га научио на лизање лица — рече слуга умирујући. — Молим још мало!

Попеше се још за један спрат. Послужитељ их одведе до врата и покуша, да их отвори, али тек онда виде, да су затворена.

— Гле, затворена су, а кључ, како ми се чини, ни сам понео — рече и поче тражити по џепови. — Ето ти на, оставио сам га доле. Пречекајте мало, сад ћу доћи, идем по кључ.

— Али молим те, пријашко, што водиш човека у закључан стан, а кључ заборавиш?

— Мислио сам, да није закључан. Увек је отворен и баш сад... О! о! Сад ћу ја ту бити.

Одбатрга се доле, а закупници стоје на басамцима. Неко са петог спрата доноси ћилим и хоће да га испраши на басамцима. Прашина, читав облак.

— Чујетел ви тамо горе! Шта је то сад! Чекајте мало! Ко је видио такав прљав покровац истрести човеку на главу? вичу закупници стиснувши се уз зид.

— А ви опет шта се туд вучете? — чује се од горе.

— Не вучемо се, хоћемо да видимо стан.

— Но, кад хоћете да видите стан, а ви уђите у њега, а на степеницама немате посла.

Напослетку долази слуга са гомилом кључева и проба да отвори врата; али неиде. Ни један кључ не приликује.

— О, гле несреће! Нисам донео праве кључеве — рече. — Види се да господари нису дошли у згодно време. Морате опет чекати док се не вратим.

— Јесил чуо, то је већ сувише! — жести се господин. — Па докле ћемо тако?

— Па шта ћемо да радимо? Журио сам се, латим кључеве... Али ко је знао, да сте ви тако несретни? Причекајте ви само још мало, ево мене.

Закупници остадоше опет сами. Господин гледа сат.

— Пола један — рече. — Само да се не задоцним за претставе! Управитељ наш долази у један сат. Већ је по сата како тражимо слугу и стојимо овде.

Из суседних врата излази куварица и гледа их нешто неповерљиво.

— Хоћетели до нашег пединтера? — запита.

— Не.

— Зар ви нисте грофов кувар?

— Не, нисам, хоћемо да видимо стан.

— А, тако! Мислила сам, да сте грофов кувар. Данас је лакајев имендан, па очекујемо кувара као госта.

Послужитељ поново долази.

— Намучили сте се стојећи! — рече смејући се. — Али сад ћемо бити брзо готови. Једва сам нашао кључеве. — Молим.

Закупници улазе.

— Ово је кујна, а ово је мали салон. Овде је наприлику једна мала соба, а овде спаваћа соба.

— Бабушка, колико је овде ђубре! — викнуше закупници. — Шта мислиш хоће ли господар то ђубре исчистити и нове тапете метути?

— Данас, нема о том разговора! Увек имамо штете. Ми издајемо стан онаки какав је.

— Али ту се не може становати. Тапете су подеране, пукотине су врло сумњиве, нешто се миче у њима, кујна је пак пуна бубашваба.

— Молим покорно, тамо где има људи, има и буба. Она иде за живим. Али ако скувате фунту штирка, одмах сте поможени. Залепиће тапете, пукотине запушите папиром од новина, намажите зеленим сапуном и ствар је готова.

Под таквим приликама се не слави, па је с тога права слава и изостала.

Штитарац.

Нови Сад, 4. априла.

Влада у шкрипу. Јављају из Загреба, да је опет дошло у ноћи до демонстрација по улицама. Светина је полупала табле од 2 фирме, на којима беше поред хрватског и немачки натпис. Сада се против тих демонстрација, како се одан де јавља, подигли и грађани и трговци који последњи трпе отуда доста штете. Хоће тога ради да иду бану и градоначелнику, да их моле за заштиту. У ту сврху сазвали су за недељу један велики народни збор, који је власт већ дозволила. Види се јасно, да влада, свесна своје немоћи и никаквог свог уплива у народу, а бојећи се, да ће даља насилна и брутална средства моћи довести до великих и недогледних последица — гура сада грађанство, да се оно мобилизује против демонстраната. Наравно, да је ту велика већина од владе и општине зависних трговаца и подузетника. Та свемоћна влада почиње да се осећа, некако неугодно и несигурно, па се с тога сетила, да има у земљи осим њених чиновника и посланика и — грађана, који ће сада добро доћи да извлаче из блата ту владу, која иначе систематски и доследно изиграва и гази и оно мало грађанских и политичких права грађана.

Политички преглед.

Бура у угарском сабору. Скоро није било онолике буке и буре у угарском сабору, као прошлог четвртка. Посланици (Кошутовци) Гал, Околичањи и Золтан Пап, тужили су се, што су у Печују, из кадетске школе некоји кадети истерани, а неки кажњени, јер 15. марта нису хтели да певају аустријску химну „Гот Ерхалте". Па онда што су у Марош Вашархељу на Ускрс наредили војној музици, да свира царску химну, а у касарни држали у приправности 200 војника с оштрим патронама, који су требали пуцати, ако би ко демонстровао. За време говора поменутих посланика, упадао им је у реч министар Фејервари и то је изазвало буру. Но, та је бука и бура још већма порасла, кад је министар Фејервари почео да одговара. Он је рекао, да је „Гот ерхалте" (Боже живи) краљевска химна. (Није истина хорило се са клупа крајње левице, то је химна аустријског цара, а не мађарског краља! То је песећа химна! Целатска химна!) Министар домобранства је рекао, да су само са неколико дана затвора кажњени они кадети, који нису хтели да певају химну. А они, који су истерани из завода, истерани су због политичког дражења. Један је, рекао: — То је свињарија што морамо да певамо „Гот-ерхалте", а не даду нам да изађемо у шетњу. Сигурно се боје да ћемо ићи на збор социјалиста! Други је рекао: — „Треба писати посланику Раковском нека интерпелише. Тај ће им већ казати." Због тог су истерани и тако ће се увек поступити у сличним приликама. Они се не смеју мешати у политику и дражити (Они само осећају у народном духу! довикивали су Кошутовци.) — После велике буре и вике: „Или смо Мађари, или нисмо Мађари!" прешло се на дневни ред.

Парламентарни положај у Угарској у главном је непромењен. Кошутовци су решили, да опструирају и даље. Неки су били незадовољни, што ће опструирати и против поравнања. Чаволски је због тога изашао из странке. Група посланика крајње левице коју води Седеркењи, опструираће такође. — Према томе је ситуација у главноме непромењена. Ако се расправа о индемнитету не сврши ово дана, онда 1 маја по новом календару наступа ванзаконито стање. Јер влада од 1. маја није овлашћена да чини издатке, нити да утерује насилно порезу. Ово дана ће се већ решити: шта ће према томе чинити влада

Србија. Говор краља Александра на свечаном дворском ручку, приређеном у славу десетогодишњег владања краљевог, донели смо већ у брзојаву, а сада, када га добисмо у целости, немамо друго шта да додамо и рекнемо о њему, већ да смо те и такове мисли и разговоре већ више пута читали у владиној полузваничној „Слоги".

Јављају из Цариграда, да је српски посланик генерал Грујић чинио, с обзиром на могући упад Арнаута у Србију, исте представке великом везиру, као и министру спољних послова, и да му је и везир дао исти одговор. Уједно је велики везир замолио посланика, да изјави српској влади задовољство портино на лојалном држању Србије спрам догађаја у суседству, као и очекивање порте да ће се Србија и надаље тако држати.

Бугарска. Собрање је закључено, а што му није било предложено да одобри кредит за установлење места генералног инспектора војске, које место је кнез Фердинан намењио генералу Паприкову, то се поговара, да ће нови ратни министар, пуковник Савов поднети оставку, што се с друге стране опет опровргава.

Пуковник Јанков пуштен је уз кауцију на слободну ногу.

Догађаји у Старој Србији и Маћедонији.

Аустро-Угарска и Митровица.

Из Цариграда јављају »Берлинском Тагблату«, да руски и аустро угарски посланик непрестано преговарају са портом, јер се портине вести не слажу ни мало са конзуларним извешћима према којима се устанак непрестано шири. Очекује се, да ће обе те силе учинити код порте један озбиљан корак. Истина, да се размишљало о томе, да се повери Аустро-Угарској да поседне косовску Митровицу, али изгледа, да се побојавају од извршења тога корака.

Писање руске штампе.

»Новоје Времја« о непримању реформама по Арнаутима:

»Откуда је тамо могућан државан ред, где верни поданици, са оружјем у руци, прете своме господару, да дотле неће мировати, док им се захтеви не испуне, који стоје у одсечној супротности са оним, шта он тражи. Такав конзерватизам није бољи од анархизма, који сарањује ауторитет калифе над правоверним. Арнаути чине данас оно, што су Јаничари некада радили, хотећи да наметну своју политику Махмуду II., док нису били на попослетку за то и уништени. Јаничари новога доба надају се, да ће их свака казна мимоићи, пошто су толике године тајну али веома моћну потпору имали у стамболским дворским круговима и што се царска гарда скоро из самих Арнаута налази. Ради васпостављања султанова ауторитета неизоставно је потребно, да се ова гарда укине и да се Арнаути у Старој Србији и Маћедонији обезоружају. Само ће се тада моћи да говори о извођењу реформама у европској Турској, иначе ће обећање турске владе, како ће увести потребне реформе, остати и даље мртво слово на хартији.«

Писмо из Старе Србије.

Призрен, 2. априла.

Арнаути држали два скупа и изјавили трећој комисији султановој, да неће на реформе пристати. Арнаути и ако су преплашени, јако су огорчени. Казују: *Султан*

— Не, не; па онда ја сам рекао четир собе, а овде има само три.

— А предсобље? То ми рачунамо у четврту — рече послужитељ.

— То је ваша ствар, али то није соба Прво и прво хоћемо чист стан, а друго четир собе.

— Имамо таки стан. Са свим је ново о прављен. Молим на друге степенице.

— Па шта нам га ниси одмах показао? Само губимо време — рече закупник.

— То је истина — одговори слуга — али, молим, ми би ради да издамо прво прљави стан, па га за то прво показујемо. Сад да видите чистији.

— Немам каде, у један сат морам бити у званију. Доћи ћу доцније.

— Видите само, ту смо код њега. Само ћемо се сићи уз басамке и главним басамцима се опет попети на четврти спрат и на месту смо.

Господин и госпођа саветују се.

— Хајд иди напред! — рече госпођа. Али жури се и понеси собом кључеве!

— Ту су, за то вас ни бриге. Молим!

Попеше се уз друге степенице и дођоше у стан. Био се заиста чист и са четир собе. Закупници је саветују.

— Али где је водовод и славина? — пита госпођа. — Тамо доле пише, да има и водовод.

— Воде има — одговори слуга. — Водовод је у дворишту. Воду дајемо бадава, али за донашање нам морате платити. Није то госпоја, ни добро, кад је славина у стану. Човек се мало напије заборави да је затвори и готово пливање.

— Стан се допада.

— Хајд реши се Ана Семјоновна — рече господин госпођи. Ако ти се допада, даћемо капару. Али брзо се промисли и онако сам се већ одоцнио. Је ли плаћа се четрдесет рубаља на месец? — пита слугу.

— Толико — одговори овај. — Али нешто да вас питам! Узимате ли ви овај стан за себе?

— Узимамо.

— Јел' ова госпоја ваша жена?

— Јесте.

— Законита? То јест, јесте ви по реду венчани?

— Јес чуо, брајко, каква су то питања? То је безобразлук. Разуме се да ми је законита жена.

— Онда је све у реду. Мој господар страшно мрзи госпођице. Становао је овде један глумац и једна така госпојица; једва смо их се опростили. Још нешто, господине: овде се несме радити никакав занат, јер је стан чист. Ни шнајдерај, ни шустерај. Да нисте мајсторски калфа?

— Нисам, званичник.

— Но, може поднети. Пискарате; само немојте да обрљате мастилом зидове и патос, јер изгледа као нов. Није слободно шити на машину ни прати. Под станом станује господар и он као староверац мрзи таково што.

— Не, не, ми живимо у миру.

— Па онда немојте да свирате у гласовир у очи недеље и у пост — рече слуга даље. — Какве сте вере?

— То није твоја брига, драги мој. Ево ти капаре.

— Па онда није вам слободно држати младу куварицу или собарицу, јер овде доле су господареве калфе, па онда увек бива због тог туче. Та знате и сами, млад човек трчка за женскима . . .

— Ћути! — викну љутито закупник и лупи ногом. Човек мора изгубити стрпљење! Ево ти капаре.

— Иване! — чује се са двориштa.

— Шта ћеш? — пита слуга протуривши главу кроз прозор.

— Иди да једеш!

— Сад ћу. Само да издам стан.

— Какав стан? Тај није за издавање. Узео га већ један господин и дао и капаре!

Закупник поцрвени и стисне песницу.

— Хуљо једна! — викну. — Шта радиш с нама? Треба да идем у званије, већ сам се и задоцнио, а ти нас вучеш уз басамке и показујеш нам издате квартире.

— О, Боже мој, па нама је мило, ако можемо да издамо стан отменим људима. Ко ће знати, да је већ издат? Ето ти на!

— Закупници уз псовку јуре низ басамке. Послужитељ испочетка иде за њима, и онда стаје и виче:

— Мало напојнице, молим, што сам се трудио!

Превео: —Л—

нас је продао и издао и хоће наше земље да преда ђаурима. Ми то нећемо дозволити. Борићемо се против свакога и најпре ћемо исећи све Србе.

Код Срба овладао ужасан страх због ових претња, јер су ненаоружани. Многи се Арнаути скупљају у Дреници и Рогозни и намеравају поновити нападе на косовске вароши. Војска турска стиже једнако. У Призрену има 14, у Митровици 8, у Феризовићу 16 батаљона са топовима. — Хоће ли сви команданти турске војске бити тако енергични према Арнаутима као Саид-бег за време митровачке борбе?! То је питање које овде многима лебди на уснама!

Србин.

Позив на претплату.

Са 1. априлом 1903. ступа „Застава“ у другу **овогодишњу четврт**, која излази на 6 страна, **6 пута недељно**, а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овога листа могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, који ће од 1. априла такође на 6 страна излазити Овако проширени народни бројеви доносиће расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама итд. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три месеца 1 круна.**

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом,

По решењу управе, лист се ником **неће** давати на вересију.

У Новом Саду, 15. марта 1903

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Вести из места и са стране.

Црквени ред богослужења о ускршњим празницима.

На велики петак клепа на вечерње у $^1/_2$3 сата по подне а на плач Матере Божје у 7 сати у вече; на велику суботу клепа на јутрење у 3 сата изјутра а на службу звони у 1 сат по подне; први дан Ускрса биће јутрење (васкресеније) у $^1/_2$3 сата изјутра а у 9 сати пре подне архијерејска служба; други дан Ускрса звони на јутрење у пет сати изјутра а на службу у 9 сати пре подне.

Како је Аустрија утирала пута окупацији.

Језуитско-хрватски лист „Обзор“ у своме ускршњем броју о. г. доноси чланак под насловом: „У очи окупације. Спомен-листак из новије повјести Босне. (Народна пјесма о стању у Херцег-Босни у години 1875.)“. У чланку се вели, какво је зло притисло Босну и Херцеговину године 1875. те да се још онда помишљало на окупацију, али је требало утрти пута. „Знајући, да у нижим слојевима муслиманског народа велик фанатизам и незнанство владају“ — пише се у чланку „Обзоровом“ — „измисли неколицина великаша, да би добро било тој множини очи отворити и показати како ствари стоје да се навикне на могућу промјену владе у корист хабсбуршке монархије. У ту сврху понукаше народног пјесника Хаџи-Хасан-Ефендију, који је два пута у Меку у хаџилук ишао и као паметан и као добар човјек у обће познан и у већим муслиманским круговима срдачно примљен био, да састави једну пјесму у томе смислу, те да ју тајомице чита у мусломанским кафанама пред простим муслиманима. Хаџи-Хасан присвоји ту показу и састави пјесму, коју он и Абдо Јабучина више времена у кафанама у Сарајеву пред муслиманима читаху. Пошто нигде не наиђоше на отпор (?), донесе Хаџи-Хасан пјесму тадањем аустријском драгоману Томи Херкаловићу, с молбом, да ју пошаље на министарство извањских послова у Беч, јер да народ жели, да хабсбуршка монархија Босну и Херцеговину прихвати и од извјесне пропасти ослободи (?!). Херкаловић предаде пјесму генералном конзулу друвитезу Теодоровићу, који је код себе задржа и неколико дана послије Херкаловићу поврати, препоручивши му, да ју чува као хисторички споменик, који ће у своје вријеме имати вредност. Изворник пјесме налазио се у споменицима Херкаловићевим“. У песми тој, која је и штампана у „Обзору“, говори се о невољама, које су притисле Босну и Херцеговину, како падишах хоће некоме деветоме земљу за новац да прода, како земља нема код страних владара пријатеља осим код аустријског и како народ моли аустријског цара да својом војском, грофовима и баронима узме Босну и Херцеговину у заштиту. — Језуитска пропаганда, у добу када данас ври на Балкану, не жаца се у свом ускршњем броју износити на видик како је мутила по Босни и Херцеговини, као зар да хоће да повреди српску рану на пољу Косову у очи српског Ускрса. Но све ми ово добро знамо.

Посета италијанског краља у Паризу

Као што се јавља из Рима, краљ Виктор Емануил посетиће Париз, где ће остати три дана, а потом ће отићи у Лондон.

Штрајк — каноника.

И тога још није било! Јавља се из Милана, да сви каноници при катедралној цркви у Монте-Леоне — штрајкују, и то с тога, зашто је бискуп поставио за каноника једног младог свештеника из једне друге дијецезе. Премда им и сам ватикан прети са екскомуникацијом, ипак неће више ти свештеници да врше своје дужности.

Патриотизам бугарских чиновника.

Преко двадесетина бивших бугарских чиновника обратила се са предлогом народном собрању, како би бугарска влада, на чијем се терету налазе маћедонски бегунци, требала да одузме од бугарских чиновника маћедонске народности 30 постотака од једномесечне плате као њихов „добровољан“ прилог за бегунце. Сви су ти чиновници изјавили, да би „веома радо“ држави учинили ту „услугу“ и ступили под „тим условима“ у службу, ако се „случајно“ бугарски чиновници маћедонског порекла успротиве томе праведном предлогу. — Дакле рођени Бугари устају против маћедонских, који су заузимали места у државној служби.

Српски Кубелик, г. Стева Стојановић,

уметник на виолини, који је у последње време сјајне успехе постизавао својом уметношћу, долази у Нови Сад и приредиће концерат на други дан Ускрса после подне у 5 сати у дворани хотела „Јелисавете“. Улазнице за концерат могу се добити у књижарници Браће М. Поповића и на самом концерту. Цене су ове: Седиште у прва четири реда 3 круне, остала седишта 2 круне, стојање 1 круна. Ђачка карта 40 потура. — Г. Стева Стојановић, који српско име уметношћу својом прослављa, заслужио је да се ми Новосађани достојно одазовемо на концерту његову, где ћемо уживати у уметности најбољег Србина уметника на виолини.

Полиглотски Чикаго.

Према податцима дра Карла Д. Бука, професора универзитета у Чикагу може се та варош слободно назвати „модерни Вавилон“. У њој се говори ни мање ни више четрдесет језика, од којих има четрнаест, које говоре по 10.000 душа. Чикаго је по реду друга највећа чешка варош на свету, трећа шведска, а пета немачка. Новине излазе на десет разних језика, а божја служба се врши на двадесет језика Од страних колонија у Чикагу има и једна исланђанска, има и баскијска и бретоњска. Свакако је врло интересантна национална мозаичка слика ове америчке велике вароши, која се стално развија и напредује.

Нови ваздушни балон.

У Паризу се прошле суботе ваздуховац Лебоди два пута дизао у ваздух са својим новим ваздушним балоном, који је тако удесио, да може њиме управљати и терати га куда хоће. Покушаји ти испали су са свим добро и без икакве незгоде. Он је у ваздуху, у висини од 200 метара, превалио пут од 19 километара, и вратио се опет на оно место, са кога је пошао.

Брзојави „Застави.“

Стигли 4. априла.

Демонстрације у Загребу.

Загреб. Јуче у вече здерали су око 800 демонстраната натписне табле бироа за продавање возних карата угарских државних жељезница и полупали све прозоре на жељезничкој станици. Жандармерија је растерала демонстранте и многе похапсила.

Из угарског сабора.

Будимпешта. На почетку саборске расправе говоре јучерашњи говорници у личној ствари. При индемнитетској дебати узима реч Кошут и изјављује: Влада је крива данашњој ситуацији, јер место да је изнела на расправу оно, што је везано за термин, поднела је на расправу војене законе.

Експлозија муниције.

Осек. Кад се пољска артиљерија вежбала, експлодирале су некоје бомбе, које беху у муниционим колима. Кола су разбрускана. Предњи јахач смртно рањен.

Трговина.

НОВИ САД, 4. априла 1903. г. Пшеница прве квалитете нова 7 фор. 50 — — н. Пшеница средња 7 ф. 30—40 н. Пшеница лакша роба 7 ф. ——— н. Напоница — ф. — н. Јечам 6·— ф. Зоб 5·60—80 ф. —— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 20—40 ·— н. у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н.

Маст 76 фор. Сланина сува 76 фор. дебела пањена 76 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	48—50 нов.		живе мере
„ средњи . .	45—47 нов.		
„ лаки . . .	40—43 нов.		

Све од 1 килограма.

Теоци .	30—32 нов.	по клгр.
Јагњци	5—12	по пару фор.
Овци .	———	по пару фор.

*

БУДИМПЕШТА, 16. априла п. р. — (Извештај Р. О. Раичића са будимпештанског централног трга за живинарске намирнице).

Живина. Довози су током недеље нагло смањени, те је услед тога и месна тражња јача била. Посао је чврст био и цена се је знатно поправила.

Цене домаћој роби:		Цене српској роби:	
Кокошке	К 2·60—2·80	Кокошке	К 2·30—2·60
Патке	„ 2·60—2·70	Патке	„ 2·30—2·60
Гуске	„ 4—5	Гуске	„ 4—
Ћурке	„ 8—9	Ћурке	„ 6—7.50

Јаја. Довози су смањени, посао је током недеље живахно текао, цене су се нешто побољшале. Цене су домаћој роби К 58—60, а српској К 57 до 59, 1 сандук (1400 ком.).

Воће: Јабуке. Довози су врло учестани, штајерске робе тражња и посао сасвим лабав, цене су сваким даном све ниже.

Цена је штајерској роби 8—10, а турској роби 16—18 круна од 100 клг.

Крушке. Довоза нема, а и роба не потребује.

Ораси. Нити довоза, нити тражње.

Адреса за телеграме: **Raičić, Budapest.** — Адреса за пошиљке робе: R. O. Raičić, Budapest, Centralmarkthalle.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

8. (16.) априла.

Поред боље понуде и боље прође цена је скочила. У промету је било 22.000 метарских центи, те је цена скочила са $2^1/_2$—5 потура.

Пшеница банатска, продано 1200 м. квалитета по хект. од 76 до 82 цене од 50 килограма 8 кр. 10 пот. до — к. — пот. потиска, продано 4500 м. квалитета по хектолитру од 78 до 82 цена од 50 килограма од 8 кр. 30 потура до 8 кр. 45 п. пештанска, продано 1700 м. м. квалитета по хект. од 95 до 80 цена од 50 килограма од 8 кр. — пот. до 8 кр. 27 п.; бачка, продано 1300 м. м. квал. од 76 до 78, цена од 50 кр. од — кр. — п. до 8 кр. $12^1/_2$ п. Све на три месеца.

Раж, продано 1200 м. м. цена од 50 кгр. од 6 кр. 72 п. до 6 кр. 77 п

Јечам, продано 300 м. од 50 кгр. од кр. п. до — 5 кр. 75 п.

Зоб, продано 700 м. м. цена од 50 кгр. од 6 кр. 30 п. до 6 кр. 38 п.

Кукуруз продано 900 цена од 50 кгр. од 6 кр. 15 п. 6 кр. 25 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 10 кр. 30 пот. до 10 кр. 80 пот.

Проја, од 5 кр. 75 п. до 6 кр. — п.

Маст, 50 кгр. 77 кр. — п. до 77 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 64 кр. — п. до 64 к. 50 п.; сушена 70 кр. — пот. до 70 кр. 50 п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 12 кр. — п. до 15 кр. 50 п.; славонски пекмез 50 кгр. 15 кр. 50 п. до 16 кр. — п. српски пекмез 13 кр. 50 п. до 14 кр. — п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 38 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 05 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	121 кр. 45 п.
Угарска крунска рента	92 кр. 75 п.
Аустријска златна рента	121 кр. 50 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	116 кр. 95 п
10 фунти стер. (немачки курс у Лондону)	239 кр. 80 п

Терминска продаја (шлусови).

Жито за април 1903.	7·77—7·79
Раж за април 1903.	6·71—6·72
Зоб за април 1903.	6·01—6·02
Кукуруз за мај 1903.	6·03 6·04

Пробуђена савијест.

Роман **Ал. П. Будишчева.**

С руског превео Вељко Лукић-Новица.

(Наставак.) (21)

X.

Пересвјетов посматраше подуже нијемо Трегубова испружена на патосу. За тим се немоћно спустио на диван. Поред дивана био је столац, на коме је лежала мала кољтовска магазинка. Кроз прозор провирио мјесец, и дамасцирана пушчана цијев сину, обасјана мјесечином. Пересвјетов сједио и укочено гледао преда се. Узбуђења нестало, узрујаност се стишала, и он је сједио блиједа лица, уморан и сломљен, осјећајући немоћ у читавом тијелу. У унутрашњости својој осјећаше пустош, као да су све из њега искинули, и од један пут зачу Пересвјетов кораке. Већ по тим лаганим корацима видјело се, да чељаде, које толико плашљиво корача, дрхће од узбуђења и страха, е су му ноге чисто поигравале по патосу. Пересвјетов подиже очи. У кабинет опрезно ушла Настасја Петровна, цептећи читавим тијелом. Била се већ обукла, и њене очи разрогачене и замагљене, загледале се у мужевље лице. Овај јој нијемо показа очима на укочен труп Трегубовљев. Она сједе поред мужа на диван, наслонила подбрадак на обје шаке и тресла кољенима. Неколико су минута ћутали. У соби владала мртва тишина. Негдје у другој соби изби сахат дванаест, његово избијање чисто трже Пересвјетова из сна и укочености. Он се диже узрујано и одлучно. „Кад је већ „„то““ учињено, — помисли он, — треба прикрити трагове“. Мозак његов радио је за чудо снажно и напрегнуто. Пересвјетов приђе к Трегубову и поче га лагано дизати за рамена.

— Држи за ноге, — шапну он жени.

Ова брже боље потече мужу у помоћ. Узбуђеност мужевља прешла је и на њу, као електрична искра. Она поче опрезно подизати труп за ноге.

— Носи к прозору, — шапташе муж, или боље речено, није шаптао, него тек мицао усницама. Али жена га је разумјела. Као двије животиње, разумјеше се они сад погледом и покретима. Корачајући што могу полаганије, донесоше труп к прозору, запињући њиме једнако час за сто час за столице. Они га прогураше са највећом пажњом кроз прозор, и понијели кроз башту према окуци Калдајса. По каштo стали би за часак и затим опет продужили свој пут. Напошљетку стигоше до обале. Калдајс лијено запљускивао обале, и сав се запушио лаком маглицом, као сморено живинче. Пересвјетови понијели труп уз ријеку, до оног мјеста, гдје си је Калдајс изрио у ниској и меканој земљи дубок вир. Ту, на обали, спустише труп. Пересвјетов почео свлачити с њега баршунасту ноћну хаљину, провлачећи силом укочене руке кроз уске рукаве.

— Камења, — прошапта Пересвјетов жени.

Она га је разумјела, док још све и не изрече, и потрчала да купи по обали камење, што су га исплавиле прољетне воде. Доносила је мужу по два, по три камена. Све кретање њено бјеше брзо, одлучно и нечујно. Тако се креће звијере кад осјети за опасност. Напошљетку принијела је приличну хрпу камења. Пересвјетов изврнуо ноћну хаљину као врећу, напунио је камењем и привезао Трегубову за ноге позлаћеном узицом са хаљине. Затим су обоје пажљиво спустили труп наглавце са ниске обале у ријеку. Трегубов потону лагано на дно. Они причекаше још часак, и загледали се у ријеку. Калдајс се пушио. Свуд у наоколо била је тишина као у гробу. То их је канда умирило, и они оправши, земљом замазане руке, пођоше брзо к прозору од кабинета. И ондје је владала тишина као и прије. Пересвјетов морао је да пренесе из собе на ћошку, у кабинет, плед и узглавач, и да их метне на диван поред столице, на којој је лежала кољтовска магазинка. Он се успе у кабинет вјешто и полагано као мачка. За часак бјеше већ плед и узглавач на дивану. Послије тога отпутише се скупа у шуму да сакрију новац. Шума је била удаљена од Трегубљева салаша свега око пола врсте, и они стигоше онамо за неколико минута. Док би тренуо, стрпаше новце у лимену кутију, а кутију спустили у већ унапријед ископану јаму. Кутија ишчезе у земљи, измијешаној са шушњем, два корака далеко од високог од буре расцијепљеног храста. Стари храст оста да чува Трегубовљеве новце, а они пођоше нагло из шуме.

Неколико корачаји пред својим салашем стаде Пересвјетов изненада и сав поблиједио у лицу. Случајно је погледао у своје ноге и примјетио, да је у чарапама, а чизме да су му остале под прозором од кабинета, као очит доказ његове кривице. Морао се вратити по чизме, јер би било лудо да их остави ондје. Настасја Петровна пође према њиховој башти, а Пересвјетов вратио се на Трегубовљев салаш. И опет је пажљиво отворио враташца и ушао у башту. Готово без страха и необично сабран, упутио се познатом му стазом, према прозору. Али кад већ стиже близо самог прозора, уплаши се изненада нечег. У један мах као да га нешто барну у срце. Он стаде и поче гледати у прозор укочено и плашљиво. Готово читав минут престајао је тако у највећој тишини, баш као да нешто очекује. Срце му немирно куцало, а на очи навукао се мрак. И од један пут угледа у прозору надувено лице Трегубовљево, његово десно око окретало се брзо у дупљи и гледало га ужасно лукаво. Оно као да је хтјело рећи Пересвјетову, да га је видјело, препознало и запамтило за увијек, те да он узалуд мисли, као да су сви рачуни међу њима обрачунати. Обрачун тек почиње, а ужаси су још у будућности.

Пересвјетов стукну, али све ишчезе тако брзо, као што се и појавило, и он јурну к прозору и зграбивши своје чизме, потрча у сав мах напоље из баште, заборавивши у журби да затвори за собом врата. И преко поља је трчао, не бринући се нимало да га може когод видјети, и тек кад је прешао преко плота у своју башту, сабрао се опет. Обуо је чизме, да не остави за собом траг од босих ногу, и ушао у кућу. Настасја Петровна спавала је у свом кревету као убијена, блиједа лица и полуотворених уста.

Он се полагано свукао, подвукао под јорган и одмах чврсто заспао, као окупан.

(Наставиће се.)

Јавна захвала.

При повратку нашем у нашу домовину Херцеговину сматрамо за дужност захвалити поштованој госпођи Милени дра Жарка Миладиновића, што нас је у овој нашој беди и невољи помагала а уједно и скупила принос од 353 К 49 п. од чега смо 13 К 49 п. примили пре, а 340 К при нашем поласку, а захваљујемо и поштованим приложницима, који нам дароваше и то:

По 180 круна: Ужи одбор београдски, који је приредио концерат у корист Невесињаца 27. јануара 1903. по ст. календару један део од прихода те забаве.

По 50 круна: Високопреосвештени госп. Гаврило Змејановић.

По 20 круна: Високопреосвештени госп. Митрофан Шевић, г. г. Павле пл. Еремић посланик, гђа Милена дра Жарка Миладиновића.

По 10 круна: Госп. др. Милан Савић, Управа манастира Шишатовца, Управа манастира Врдника, г. В. Муачевић.

По 5 круна: Гђа Катица дра Ђуре Красојевића, Милица Јаше Томића, гђа Јулијана дра Бранка Илића, Управа манастира Хопова.

По 2 круне: Госп. Живко Л. Јовановић.

Осим тога добисмо камате на уложени новац у износу од 1 К 49 потура.

Поред тога дао нам је особно г. Јоца Биорац-ђуричић 20 К којем такођер захваљујемо као и осталом српском грађанству румском, које нас је помагало. — Још једанпут кличемо на поласку у нашу домовину свима дароватељима — а особито госпођи скупљачици „српско хвала“ са жељом, да остану здрави и да увек буду у помоћи српској сиротињи.

У Руми, 3. априла п. н. 1903.

ХЕРЦЕГОВЦИ:

из општине Зупци села Богојева

Богдан Гавриловић
Никола Гавриловић

по **Јовану Перишићу** подписао.

ПРЕД НАМА:

Петар А. Галогажа
Стеван Поповић.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

К. МАТИЋ

у Новом Саду 259 1-2

треба старијег спомоћника којије вешт продавац.

Ступити може 1. маја или доцније.

Стечај.

У добротворној задужбини Јована Остојића и Терезије рођ. Зовук, упражњено је стипендијско место војн. питомаца, на које по одлуци одбора српске православне црквене општине у Суботици, овим отварам стечај са роком до закључно 1. (14) маја 1903 год.

Ова стипендија износи годишње 1600 круна и могу је добити само Срби православне вере из аустро угарске монархије, који у војену академију, тако звани „Терезијанум“ у Винер-Најштату, или у војену техничку академију у Бечу, или пак у академију за војену марину у Фијуми ступити желе.

Првенство имају сродници завештатеља из Суботице, а за тим са стране; у

Израђује и позлаћује нове иконостасе.

Старе иконостасе и иконе обновљава.

МОТО! Прочитај па запамти
размисли ал' не касни
к' — оном: свој своме.

РУСКЕ право златне и право сребрне золотыхъ и серебряныхъ као и чисто свилених тешких

ТКАНИНА.

Која црквена општина, ктитор и приложник свете цркве жели имати, приложити и купити

одежда стихара, литија и барјака

од право руског, као што су некад наши стари куповали право златне и право сребрне као и чисто свилених тешких тканина који је врло леп а богат избор таковиx ткани-

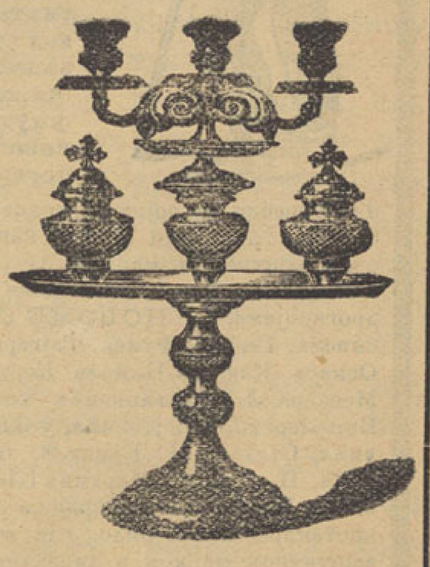

на управо из велике православне Русије добила нека се обрати лично или писмено на искључиво прву творницу свих православних црквених утвари, светих икона и историчних слика

ЛУКЕ К. АЛЕКСИЈЕВИЋА
НОВИ САД.

855 18—

За такове израде већ јавна признања и сведоџбе има

Израђује разне Христове гробове.

оскудицисредника пак синови суботички, а за тим остали синови ма из кога краја аустро-угарске монархије.

Молиоци имају исказати и то:

I.

Аспиранти за војничку техничку академију у Бечу:

а) сведоџбом политичке власти, да су аустро-угарски поданици;

б) школском сведоџбом, да највиши разред средњих школа задовољавајућим успехом посећују, и да су претходни разред добрим успехом свршили;

в) сведоџбом војничког лечника, да су телесно оспособљени и да су им богиње накаламљене:

г) да су беспрекорнога моралнога владања;

д) матрикуларним изводом, да су 17-ту годину навршили, али 20 ту још прешли нису, — при чему 1. септембра по р. к. за мерило служи.

Примећујем овде, да аспиранти за војену академију у Винер Најштату из нацртне геометрије довољно припреме имати морају.

II.

Аспиранти за војену академију марине у Фијуми:

а) сведоџбом пол. власти да су аустро угарски поданици;

б) сведоџбом војн. лечника да су оспособљени како за војничко васпитање, тако и за потоњу морску службу као и то, да су им богиње накаламљене;

в) сведоџбом власти, да су доброга владања;

г) матрикуларним изводом да су 14-ту годину навршили, али 16 у нису прешли;

д) свима до сада добивеним школским сведоџбама да су 4 разреда на јавној реалци, гимназији или грађанској школи задовољавајућим успехом свршили или сад свршавају.

Изабрани питомац имаће септембра месеца пријемни испит на немачком језику положити, и то, на академији бечкој и винер најштатској из оних предмета, који су у 6 броју „Militär Verordnungsblat“ а од 1900. године изближе означени; а на војној академији у Фијуми: из немачког језика (који аспирант бар у толико у власти имати мора, да предавања с успехом слушати може) повеснице, земљописа и природословља, и то у оном обиму, у ком се ти предмети у нижим разредима средњих школа предају.

Молбенице ваља најдаље до гореизложеног дана српској православној црквеној општини у Суботици послати.

У Суботици 22. марта 1903. године.

Јосиф Хаџић с. р.
привремени закладни управитељ.

244 3—3

Заштитна марка

ФРАНЦОВА РАКИЈА

апотекара **ВЕРТЕША**

има при употреби најбољега дејства Због своје безусловне чистоте је пре свега згодна и за унутарњу и спољашњу употребу, а нарочито за тако омиљену масажу. Са ванредним се успехом употребљује против гихта, реуме и назеба, даље код угнутости, узетости запаљења, за јачање коже на глави и за прање уста; унутарња употреба за грчеве у стомаку, главобољу, несвестицу и т. д. Неопходно потребно за војнике, ловце, туристе, писмоноше и у опће за ове, који много пешаче. Прави се само под овом заштитном марком. — Једно стакло 30 пот., 1 круна и 2 круне. Може се добити у апотекама и дрогеријама, а у НОВОМЕ САДУ код: Емер. Дицгена синова, Георга Фукса, Гајгера Јоргића, Карла Клајна, Оскара Клајна, Николе Костића, К. Либмана, Емила Меснера, Л. Стефановића син, Браће Вагнера, Стев. Винклера, Јов. Војтовића; у ЗЕМУНУ код: А. Георгијевића, Стевана П. Крецула, Франц Мила, А. Младеновића, Н. Похања, Мартина Шерера мл., Францтал, Војислава Вујичића шпецерајска трговина, и Ферд. Жиге апотекара, као и онде, где се виде плакати са овом заштитном марком и директно код

L. Vértes, Adler-Apotheke, Lugos Nro 470

Одликовано на изложбама Риму, Остенде, Лондону и Париву са златном медаљом, почасним крстом и почасном медаљом. 668 19—26

ЕКСПОРТ НАМЕШТАЈА

3—50 243 и

посредовање директног купа за бечки намештај

М. ДИМОВИЋ

Wien, V. Schlossgasse Nro 18.

Ценовници бадава и франко.

ГВОЖЂАРСКО-ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

МАРКА МАРЦИКИЋА

у Паланци

треба једног спомоћника. 249 3—3

Сваковрсна семења за расад, Штоплова, гуме и воска за каламњење, плава камена и шаша, Фина, зејтиња, пиринца и каве, Крупна и ситна грожђа, Крупна бадема и лешника, Минхенско шпатен пиво у флашама.

ДЕЛИКАТЕСА и ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА

Љ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД

Главна улица бр. 27.

Телефон бр. 76. Основана 1866.

Грчка лековита вина: Mavrodaphne, Cypro, Achaier, Malvasier.

Сваки дан свежа путера за тај. са спахилука надвојводе Албрехта.

Дебрецинске и енглеске меснате сланине.

Минералне воде. 751 23—

XII. КРАЉ УГАР. ПОВЛАШЋЕНА РАЗРЕДНА ЛУТРИЈА

110.000 ЛОЗОВА 55.000 ДОБИТАКА

сваки други лоз мора се са добитком вући.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК У СРЕТНОМ СЛУЧАЈУ

1,000 000 Круна а премија 600.000 Круна

Многи играчи из моје главне колектуре постигли су лепе добитке.

Цена за I. разред 1/8 К 1·50, 1/4 К 3·—, 1/2 К 6.— или цели лоз К 12.

Наручбине поштом извршујем тачно.

Ко жели може лоз купити у главној колектури банкарске и мењачке радње

Мирослава Спајића

у Митровици Сремској.

245 4—28

Главни згодитак од 400.000 круна

извучен је 30. марта ове год. код

банкарске радње Кронфелд и Др. у Загребу

купљеном срећком разредне лутрије број 29.033.

У IX. лутрији исплатила је банкарска радња КРОНФЕЛД и ДР. у Загребу за срећку разр. лутрије бр. 56.040 такође

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК ОД 400.000 КРУНА

У ГОТОВОМ НОВЦУ.

Од по прилици петогодишњега опстанка кр. уг. повл. лутрије исплатила је банкарска радња КРОНФЕЛД и ДР. у Загребу осим небројених мањих добитака још и ове главне згодитке у готовом новцу:

Два пута	круна	400000	Један пут	круна	30000
Два пута	круна	100000	Три пута	круна	15000
Један пут	круна	80000	Пет пута	круна	10000
Три пута	круна	60000	Осам пута	круна	5000
Један пут	круна	40000	116 пута	круна	2000

Цена срећака за прво вучење XII. лутрије, које ће бити 21. и 22. маја о. г.: 1/1 срећке К 12·—, 1/2 срећке К. 6·—, 1/4 срећке К. 3·—, 1/8 срећке К. 1·50.

Наруџбине нека се по могућности одмах с дознаком дотичног износа пошаљу:

ГЛАВНОЈ КОЛЕКТУРИ КРАЉ. УГАРСКЕ ПОВЛАШЋЕНЕ РАЗРЕДНЕ ЛУТРИЈЕ

БАНКАРСКОЈ РАДЊИ

247 1—5

КРОНФЕЛД И ДР., ЗАГРЕБ, улица Марије Валерије бр. 6.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду